

Szerkesztőségi Iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre ——— 24 kor.
Félévre ——— 12 .
Negyedévre ——— 6 .
Egy hóra ——— 2 .
— Egyos szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadlatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 213. szám.

Hétfő, szeptember 20.

Gyermek-szanatóriumok.

— szeptember 20.

A tuberkulózis az emberiség létért folytatott küzdelmének egyik kísérője. Az a fokozott munka, melyet a civilizáció haladása s az egyénnel szemben támasztott igények kielégítése megkövetel, mind fokozottabb mértékben veszik igénybe az egyes ember szellemi és testi erejét és gyengítik szervezetét a káros behatások ellen.

A tuberkulózis éppen a testileg és szellemileg gyengült szervezetet támadja meg előszeretettel, óriási elterjedtsége és fertőző természete által egyaránt fenyegeti az egész emberiséget. Európában évenként ötnegyed millió ember pusztul el gümőkórban, míg a megbetegedések száma az öt milliót is meghaladja. Magyarországon évenként átlag 70.000 ember hal meg tüdővészben, ami az összes halálozások 15 százalékát teszi ki.

Természetes ennélfogva, hogy egy ilyen elterjedt megbetegedés hatása nemcsak az egyénekre, hanem a családokra s így az egész társadalomra is kiterjed. Általános jelentőségét fokozza az a körülmény is, hogy a tüdővész leginkább munkabíró korból szedi áldozatait, így németországi statisztikák szerint a 20—29 év közötti munkaképtelenné lett 1000 munkás közül 500 épp tuberkulózis által lett azzá.

A tuberkulózis ellen irányuló küzdelem tehát közegészségügyi és közgazdasági érdek egyaránt, miért is a társadalom minden rétegének szövetkeznie kell az orvosi tudományjal, mert együttes munkájuk által érhető el csak igazi eredmény. Hogy hazánkban a gyermekek között

is mennyire pusztít a tuberkulózis, annak illusztrálására csak egy találmányra a következő számbeli adatot hozzuk fel: 1904-ben 9977 hét évnél fiatalabb és 68.944 hét évnél idősebb egyén halt meg gümőkórban. Hogy ez utóbbiak közül mennyi volt 14 évnél fiatalabb, tehát a gyermekkor határain innen, erre nézve nincsenek adataink.

Még nagyobbaknak tüntetik fel a gyermekeknek gümőkórban való halandóságát a következő adatok:

Ugyancsak 1904-ben 20.050 hét évnél fiatalabb és 23.960 hét évnél idősebb egyén tüdő- és melhártyagyulladásban halt meg, tehát olyan körismével, melyet a gümőkórtól pontosan elkülöníteni sokszor csak a körlefolysának legpontosabb követésével és speciális ismereteket igénylő diagnosztikai eljárásokkal lehet.

A gyermekek gümőkórban való halandóságára fényt vet még a következő adat is, melyet Beitzkenak a Berl. Klin. Wochenschr. 1909. évi 9. számában megjelent közleményéből merítettünk: 89 1—15 éves gyermek hullójának boncolásánál Berlinben 43 esetben talált tuberkulózist, tehát a gyermekhullák 48%-ánál. E gyermekek közül 1—5 éves volt 26, 6—15 éves 17.

Mások még ennél is nagyobb számokat találtak. Kétségtelen tehát, hogy a gyermekszanatóriumok építése hazánkban égetően szükséges s csodálatos, hogy nálunk, ahol a gyermekvédelem annyira fejlett, hogy az egész világ tanulni jön hozzánk, a tüdőbeteg gyermekek megmentése érdekében ugyiszólva semmi sem történt.

A gyermek szervezetének a tuberkulózissal vívott harcában való segítése,

erősítése a későbbi nemzedékre is kiható, mérhetetlen hasznos feladat, mely elől továbbra is elzárkóznunk vétkes mulasztás volna.

S ha eddig még nem történt ebben az irányban semmi sem, úgy ennek egyedüli oka az, hogy társadalmunk áldozatkészsége s az állam anyagi forrásai ezer más irányban vannak igénybe véve, röviden: egy gyermekszanatórium létesítésére eddig nem volt pénz. Humánus mozgalmaink a helyett, hogy közös célok elérésére együttesen haladnának, sokszor azt a látszatot keltik működésükben, hogy egyik a másiktól félti a terenumot.

Koncedáljuk, hogy ez a „féltekenykedés“ nemes intencióból ered s azt célozza, hogy annak az ügynek a szolgálatában, melyet az egyes humanitarius mozgalmak vezetői kiki saját meggyőződése szerint legnemesebbnek és leghasznosabbnak hisznek, mentül intenzívebb működést fejthessenek ki.

Az intenció nemes, de nem praktikus, mert alapjában véve az összes humanitarius mozgalmak egy célt szolgálnak: a társadalom szervezését a szociális nyomor enyhítésére s ha ennek a közös célnak a tudatában együttesen haladnának, az eredmény talán szebb és nagyobb volna, de mindenesetre egységesebb. Mert ha az egyiknek erkölcsi, vagy anyagi tőkéjéből nem telik, segítségére jönne a másik, amelyiknek telik, tudva azt, hogy hiszen mindegy, hogy ki csinálja, a fő dolog az, hogy ez, vagy amaz az intézmény a köz érdekében meg legyen alkotva.

Álljanak össze jótékony intézményeink és vállalva alapítsák meg az első magyar gyermekszanatóriumot.

A „TORONTÁL“ tárcája.

A német lobogó.

Breitmann Hans fel-alá sétált a fedélzeten. Az egyik kezében vastag manilláját tartotta, a másikban egy csésze teát cipelt, mialatt a gőzös a part mentén, Singapore felé vándorolt. Éjjelnappal sört ivott és honfitársaival skatol játszott.

— Megmondottam, — kiáltotta dörgő hangon, — de ennek nincsen ezen a pokoli vizen semmi értelme. Nézzék csak, csurom viz vagyok, úgy izzadok. Ezt a tea-ivásnak köszönhetem. Boy, jégbe hűtött pilsent!

— Reggeli előtt ne igyék sört, az a halál, — jegyezte meg valaki. — Sör a legveszedelmesebb...

— Tudom, árt a májnak. Nekem nincsen májam és nem halok meg olyan könnyen. Legálább nem ezen a rongyos gőzösn, ahol még becsületet sört sem kap az ember. Hogyha meg kellett volna halnom, úgy azt már százszor is megtehettém volna Németországban, Newyorkban, Japánban, Afrika vagy Délamerika legbelsejében, Jamaikában és Sziamban is meghalhattam volna. de mégis itt állok és itt vannak az orchideák is. Ezek kedvéért kóboroltam be az egész világot.

A kormány felé mutatott, ahol két otromba faládában nagy tömeg összezsugorodott növény volt felhalmozva. A hajó népe ezeket az assami orchideákat óriási értékükért nagyon megcsodálta.

Persze, az orchideák nem nőnek a nagy-

városok utcáin és Breitman Hansnak nagyon messzire kellett mennie, hogy rájuk akadjon. Az utolsó években különben mindenfelét gyűjtött, a rákóktól a fehér kengurukig.

— Hát figyeljenek, — mondotta, a mikor már vagy tíz percig szakadatlanul beszélt. — Elmondok önöknek egy történetet, ebből megláthatják, milyen veszedelmes dolog gyűjtésre indulni és elbinni azt, amit egy másik hülye mond. Uruguayban történt, északon vagy délen, az mellékes, orchideákat és másit kergettem, a mit éppen a kosaraimba pakolhattam. Vélem volt egy másik férfi, Reingeldernek hívták, de az korallkigyókra vadászott, csak uruguayi korallkigyókra, minden fajtára, ami csak elképzelhető.

A korallkigyó, mondhatom önöknek, valami gyönyörű, egészen piros és fehér, olyan mint a felfűzött korall, fiatal leány nyakán. Létezik egy kigyó, mi gyűjtők, német lobogónak nevezzük, mert piros, fekete és fehér, akár a szarvasgombával töltött hurka.

Reingelder természetbúvár volt a javából, hatalmas ivó, még jobban győzte, mint én! „Meg kell káparitanom a német lobogót, — mondotta, — vagy belepusztulok. Keresztülkaszul járunk tehát egész Uruguayt, csupán a német lobogó kedvéért.

Egy napon, isten tudja hol voltunk, valahol az erdők belsejében és a függő-ágyainkban heverésztünk, jön egy bennszülött asszony és hozza a német lobogót. Az én gyűjtő-üvegemben hozta. Nagy örömmünkben kifordultunk a függőny-

ágyból és hasra estünk. Nos, én orchideákat is gyűjtöttem és tudtam, hogy ez a német lobogó a Reingelder ideálja, azért, mikor újból talpra álltam, azt mondtam:

— Reingelder, ezt te találtad!

— Édes barátom, jó ember vagy, — szólott Reingelder és azzal kinyitotta az üveget. A bennszülött asszony nagyot vitított.

— Jóságos isten! — kiáltottam, — megmar! Uruguayban óvakodni kell az ilyen állatoktól. Reingelder dugd gyorsan alkoholba és azzal rendben van a dolog.

— Nem, elevenen akarom megvizsgálni. Nincsen mitől félni. A korallkigyók mérgefoga hiányzik.

Én megnéztem az állatot. Ez a mérges kigyó feje volt, valóságos viperafej; keskeny és ráncos.

— Nem jó dolog az, — mondom, — megharaphat és mi háromszáz mértföldnyire vagyunk minden segítségtől. Hozd az alkoholt és tedd bele elevenem.

Reingelder kezében a kigyó olyan lassan vonaglott, akár a féreg, sőt még lassabban.

— Ostobaság. Yates azt mondja, hogy a korallkigyónak nincsen mérgezacskója. Yates nagy szaktekintély és legjobban ismerte Dél-amerikai hullóit.

Nézem a német lobogót, amint Reingelder kezében vergődik és a feje éppen nem látszott ártatlannak.

— Majd megkóstolod a mérgefogat ennek a fickándozó jószágának, ismeretséget kötsz a mérgezacskójával, hogyha nem ügyelsz.

Olcsó árak!

Goldschmidt Lipót a szülők figyelmébe ajánlja

kész ruha raktárát ujjannan érkezett árukkal felszerelve.

Fiúk, leánykák és gyermekek részére: öltönyök, kosztümekek, felöltők, körgallérok, télikabátok, köpenyek stb., valamint ezen szakmába vágó cikkeket. — **Nagybecskerek, Fő-utca**, a Daun-féle vaskereskedéssel szemben.

Szabott árak!

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeltől 6 óráig kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 2/5 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délelőtt 12 óráig. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Zuhanyfürdő minden nap délután.

Szeptember 25., 26., 27. A Magyar Földrajzi Társaság vándorgyűlése.
Október 3. Nagybecskereki kereskedők egylete közgyűlése.
Október 4. A közg. biz. ülése.
Október 11. Őszi rendes közgyűlés.

— **Személyi hír.** Jankó Ágoston alispán tegnap a munkaházak megvizsgálására elutazott Nagybecskerekre.

Alföldy Ede, a nagybecskereki kir. törvényes elnöke rendes nyári szabadságáról hazaérkezvén, a mai napon ismét átvette a törvényes elnöki vezetését.

Lowieser Imre, a központi járás főszolgabírája szabadságidejének leteltével ma szintén átvette hivatalának vezetését.

— **Városi közgyűlés.** Nagybecskerek város képviselőtestülete ma délután 3 órakor dr. Perisics Zoltán polgármester elnöklésével közgyűlést tartott. A közgyűlés lefolyásáról lapunk holnapi számában közlünk részletes tudósítást.

— **Uj ügyészségi megbízott.** A m. kir. igazságügyminiszter dr. Erettschneider Ferenc nagybecskereki ügyvédet a nagybecskereki kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá rendelte ki.

— **A Földrajzi Társaság kongresszusa.** A Magyar Földrajzi Társaság nagybecskereki vándorgyűlése a társaság titkári hivatala eddig a következők részvevőket jelentette be:

Dr. Lóczy Lajos egyet. tanár, társulati elnök, dr. Havass Rezső kir. tan., társulati alelnök, dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár, társulati főtitkár, dr. Littke Aurél egyet. tanársegéd, társulati titkár, Bánó Jenő mexikói főkonzul, Piukovics Ödön kuriai bíró, Lévy István keresk. iskolai igazgató, dr. Sziklay János író, Fraunhoffer Lajos meteorológiai intézeti adjunktus, Csernó Géza meteorológiai intézeti asszisztens, Réthly Antal meteorológiai intézeti asszisztens, id. Ispanovics Sándor tanár, ifj. Ispanovics Sándor tanár, Ispanovics Ferenc tanár, Madarassy László nagybirtokos, Zemplény Gyuláné, Halász Gyula író, Kreybig László műépítész, dr. Schwalm Amadé egyetemi tanársegéd.

A vándorgyűlés részletes programját holnap közli a társaság elnöksége.

— **Akkor a tied lesz.** — válaszolta Reingelder és gyengéden simogatta a kigyó fejét. — Majd megmutatom, mit ír róla Yates.

Előhozta sátorából Yates vaskos könyvét, miatt a német lobogó vonaglott és vergődött a markában. „Yates azt mondja...” Reingelder kiterjesztett tenyerére fektette a könyvet, felkereste és felolvasta a mondatot, amelyik egészen hitelesen bizonyítja, hogy a korallkigyó harapása még sohase volt halálos. Azzal hangos csattanással becsapta a könyvet és közben megvonta a német lobogót. A hulló párszor a keze után kapott.

— Megharapott a kis haszontalan — mondotta Reingelder.

Amikor az történt, még nem ismerték a magánnyelvi befecskendést Mondhatom kellemtlenül éreztem magamat.

— Kösöd be a kezdet, Reingelder és igyál whiskyt, amíg nem bírod tovább.

— Az ördögbe, igyál te, hogyha akarsz, én ebédhez látok! A felingerelt kigyó még egészen veres volt, a mikor félretette.

Ebédre levesünk volt és lóhus babbal, de alig fogyasztottuk el a levest, Reingelder felemelte a karját és felkiáltott:

— Már a derekamig terjedt! Holt ember vagyok, Yates hazudott!

— Mondhatom nagyon szomorú eset volt, mert a tünetek egészen olyanok voltak, mint a strychnin-mérgezésnél. Hol megéberedtem, hol kiegyenesedtem, majd ismét összezsugorodott és a szája habzott. Ott álltam mellette.

— Reingelder, ismersz? — kérdeztem, de már nem volt eszméletén és így tudtam, hogy nem szenved. Ekkor ismét vonagolni kezdett és borzalmas gomolyaggá zsugorodott össze, aztán meghalt. — egészen egyedül az én szemem láttára, Uruguay belsejében. Szerettem Reingeldert és nagy sajnálkozással eltemettem. Azután elővettem az átkozott álnok korallkigyót és elevenen tettem az alkoholos üvegbe.

Igy jutottam hozzá és így vesztettem el Reingeldert.

Rudyard Kipling.

A Duna ősmocsár világába való kirándulásra Lowieser Imre főszolgabíró, a kirándulási bizottság elnöke már mindent elkészített. A főbíró most több napig tartózkodott a helyszínen s megállapította a legalkalmasabb utvonalat, ahol a mocsárvilágba be lehet vonulni. Ha az idő kedvező lesz, a kirándulónak igazán csodás világ fog szemük elé tárulni. A kirándulók hajón mennek Nagybecskerekre s azután Oppova tájékán kikötnek s innen kocsin mennek az őstermészetbe. A kirándulás szeptember 27-én lesz s az egész napot igénybe veszi. Az őstermészetben való utikalauzolásra sikerült megnyerni Szent Imre torontálvásárhelyi birtokost, az ottani réti világ kiváló ismerőjét, aki Lowieser főbíróval együttesen fogja vezetni a tudósokat a csodás mocsárvilágban.

— **Pótérettségi a felső kereskedelmi iskolában.** Dr. Ferenczy Zoltán, az egyetemi könyvtár igazgatója miniszteri biztostként ma délután Nagybecskerekre érkezik, hogy itt holnap elnököljön a felső kereskedelmi iskola pótérettségi vizsgáján.

— **A kaszinó könyvtára.** A nagybecskereki kaszinó társulat most leltározza könyvtárát. Mivel a leltározást akadályozza az, hogy egyes kaszói tagoknál régebb idő óta vannak kion könyvek, az elnökség kerüli az illető tagokat, hogy a régebben kivett könyveket beszolgáltatói szíveskedjenek, mert a könyvtáros a leltározást nem tudja végrehajtani s ez a könyvtárat is akadályozza.

— **Iskolai bizottsági ülés.** A nagybecskereki iparos és kereskedő iskolai felügyelő-bizottság szombaton délután alakuló és választó ülést tartott, a melyen jelen voltak: A kir. tanfelügyelőség képviselője Cseréy Gyula kir. segéd tanfelügyelő, továbbá Mencezer Lipót, Baaden Károly, Balázi József, Banyai Jakab, Franz J. L., dr. Györgyevics Mihos, Jeszenszky Nándor, dr. Kardos Samu, dr. Klein Mór, dr. Mangold Samu, Nasztics Jován, Rigó István, Seprős Valtér, Steinitzer Géza, Streitman Antal, Szalay József, Strosz Béla, dr. Vegh Lajos, Weisz Izidor és Wégling István biz. tagok. Mencezer Lipót mint korelnök az ülést megnyitván, felolvastatja a város által megválasztott bizottsági tagok névsorát, továbbá bejelenti hogy az ipartestület a maga részéről Seprős Valtér és Nasztics Jovánt, az ipariskolai tanfelügyelő Wégling Istvánt, a keresk. testület pedig Banyai Jakabot küldte ki képviselőnek a bizottságba. Miután elnöknek újból dr. Plechl Szilárdot, alelnöknek Mencezer Lipót, gondnoknak Mayer Rezsőt és jegyzőnek Baaden Károlyt választották meg, elnök a felügyelő-bizottságot megalakultnak jelentette ki. Ezután áttértek a választó ülésre, a melyen Cseréy Gyula kir. segéd tanfelügyelő elnököl, ki üdvözlőlvén a bizottságot, sajnálattal jelenti, hogy Baaden Károly, aki 27 évig vezette az iparos tanonciskolát mely ügyszeretettel és buzgósággal mint igazgató ezen állásáról lemondott. Kéri Baadent, hogy ezentul is részesítse az iskolát támogatásában. Indítványozza, hogy a bizottság jegyzőkönyvben örökítse meg Baaden Károly érdemeit és adjon sajnálatának kifejezést távozásá felett. Egyben bejelenti, hogy a megválasztott igazgatói állásra hárman pályáztak: Urhegyi János polg. isk. és okl. tanító-közép iskolai tanár, kit a kir. tanfelügyelő a választásig az igazgatói állásra helyettesített, továbbá Osztie Béla és Szegfű Sándor áll. tanítók. A bizottság egyhangulag Urhegyi Jánost választotta meg igazgatóvá, aki ezen intézetnél majd egy évtizeden át kiváló szaktudással és ügybuzgósággal működik és mint kitűnő tanferfi városunkban általános tiszteletnek, közbecsülésnek örvend. A többi állásokat szintén egyhangulag töltötték be. Az ipariskolánál megválasztottak: Tarkó Jánost, Lovrics Antalt, Szabó Bertalant, Büchler Hugót, Csajda Jánost és Vukov Pétert. A kereskedő tanonciskolánál újból Baaden Károlyt választották meg egyhangu lelkesedéssel igazgatóvá, mely tisztelet 26 év óta viseli. A választás után Steinitzer Géza indítványára a bizottság jegyzőkönyvi közönetet szavazott Cseréy Gyula kir. segéd tanfelügyelőnek a választás tapintatos vezetéséért. A felügyelő-bizottság ezután Mencezer Lipót elnöklete alatt folytatta tanácskozását, melynek tárgyát kisebb jelentőségű folyó ügyek képezték.

— **A Tiszaármentesítő Társulat közgyűlése.** A Tiszaármentesítő Társulat ma délelőtt tartotta meg rendes őszi közgyűlést nagybecskereki székházában. A közgyűlésen, melyen a társulat tagjai szép számmal vettek részt, dr. Pap Géza elnököl. A közgyűlésről lapunk holnapi számában hozunk részletes tudósítást.

— **Utóállítás.** Nagybecskereken ma tartották meg a szeptember havi utóállítást, mely reggel 8 órakor volt a Rezső-laktanyában. A mai utóállításban a polgári hatóságot Szilágyi Albert megyei aljegyző képviselte, polgári orvos volt pedig dr. Plechl Szilárd megyei főorvos. A honvédség részéről megjelent Neuschl

Ferenc alezredes és Bodó N. hadnagy, míg a közös hadsereget Pókay József alezredes és Geschek János főhadnagy képviselték. Katonaorvosok voltak: Dr. Balázs N. és dr. Misera József ezredorvosok. A mai utóállításán 50 állításköteles közül 26 embert találtak fegyverszolgálatra alkalmasnak.

— **A munkásgimnázium megnyitása.** A Torontálmegyei Magyar Közművelődési Egyesület nagybecskereki munkásgimnáziumnak a második évfolyama október hó 5-én kezdődik s április hó 5-ig, vagyis teljes 6 hónapig tart. Az előadások hetenkint két napon, kedden és csütörtökön lesznek este 8 órától 10 óráig. E terv szerint, tehát a 6 hónap alatt összesen 47 előadási nap lesz, míg az órák száma összesen 94. Előadások lesznek: Október hóban: 5, 7, 12, 14, 19, 21, 26 és 28-án. Novemberben: 2, 4, 9, 11, 16, 18, 23, 25, és 30-án. Decemberben: 2, 7, 9, 14, 16, és 21-én. Januárban: 4, 7, 11, 13, 18, 20 és 25-én. Februárban: 1, 3, 8, 10, 15, 17, 22 és 24-én. Márciusban: 1, 3, 8, 10, 15, 17, 21, 23-án, továbbá április hó 5-én. A tanfolyam igazgatója Knyaskó Lajos felsőkeresk. isk. igazgató, előadói és tantárgyai pedig a következők: Magyar irodalom, előadja: Knyaskó Lajos felsőkeresk. isk. igazgató, gazdasági földrajz, előadó: dr. Czirbusz Géza főgim. tanár, fizika, előadó: Harzer József főgim. tanár, elektrotechnika, előadó: Szemes Adolf polg. isk. tanár, művelődés történelem, előadó: Králik László főgim. tanár, gazdasági vegytan, előadó: Perl Mihály felsőkeresk. isk. tanár, történelem, előadó: Jakab Dávid polg. isk. tanár, egészségügy, előadó: dr. Fialowsky Béla egészségügy tanár. Az óraterveket a legközelebbi napokban állítja össze a munkásgimnázium vezetősége.

— **A filharmoniai egyesületből.** A Nagybecskereki Filharmoniai Egyesület választmányja tegnap délután 4 órakor az egyetemi helyiségben Kauffmann István elnökkel ülést tartott, amelyen a Filkovié Bo diszár leköszönésével megválasztott elnöki tisztségre egyhangulag dr. Steinbach Béla árvászeki ülnököt választották meg. Alelnöknek Kauffmann Istvánt, háznagynak Szabó Bélát, ellenőrnek pedig Mathiasz Gusztávot választották meg, míg a választmányba Szitzer N-et választották be. Több belső ügy megvitatása után a választmány elhatározta, hogy Szvetstov Walburgának, a híres svéd énekesnőnek a közreműködésével a filharmoniai-egyesület nagyszabású hangversenyt fog rendezni, azonban csak az esetben, ha a költségek 80%-a október hó 15-ig előjegyzések útján biztosítva lesznek.

— **A kulturegyesület olvasó helyiségének megnyitása.** A Torontálmegyei Magyar Közművelődési Egyesület elnöksége közhírré teszi, hogy ingyenes olvasó helyiségét a nyári szünet után, f. évi október hó 3-ikán, vasárnap nyitja meg újból. Az olvasó helyiséget mindenki díjtalanul látogathatja és ugyancsak díjtalanul használhatja a helyiségben a képes folyóiratokat szemléket, valamint az egyesületi könyvtárat. Az olvasóhelyiség nyitva van mindennap délután 5 órától este 10 óráig, vasár- és ünnepnapokon pedig d. u. 2 órától este 10 óráig.

— **Műkedvelői előadás.** A nagybecskereki szerb kereskedő ifjuság, karöltve a szerb iparosifjusággal és Piperszki Kamenkó, a melencezei „Ruszanda“-fürdő igazgató-titkár szíves közreműködésével szombaton este egy minden tekintetben fényesen sikerült táncgal egybekötött műkedvelői előadást rendezett. A kitűnően összeállított műsor a „Zagrijeni szlogom bratszkom“ című dallal vette kezdetét, melyet az erre az alkalomra szervezett fírfikar Angyeli Sztvetiszlav karnagy vezetésével adott elő. Ugy ezt, valamint a többi előadott ének-számokat a közönség nagy tetszéssel fogadta s úgy a dalosokat, mint a fiatal, törekvő karnagyot zajos tapssal honorálta. Külön ki kell emelni a „Gromovi munye“ című dalból a bariton-szólót, melyet Angyelic adott elő nagy hatással. A dalokat műkedvelői előadás követte s ez alkalommal az „Ivo knez od Semberije“ című egyfelvonásos szerb történelmi darab került színre. Az előadásról csak a legjobbat lehet mondani s a szereplők mind igen jól megállták helyüket, élükön Piperszki Kamenkóval, aki nem kímélve időt, fáradságot, buzgalkodásával igazán élvezetes estét nyújtott a megjelent közönségnek. Ezután az „Öregség alatt“ című egyfelvonásos szindarabot adták elő, amely szintén nagy tetszést aratott. A szereplők közül különösen dicsérrel kell megemlékezni Bogovity Bosziljka és Jankovity Mariska kis-

asszonyokról, akiket a rendezőség szives közreműködésükért diszes csokorral honorált. A főszerepeket mindkét darabban Piperszki játszotta a közönség legnagyobb meglepetésére. A férfiszereplők közül dícséret illeti pontos játékaért Angyelic, Milovánov, Rasa, Birovlyev és Tyószityot de egyáltalán valamennyi szereplő derekasan működött. Az előadás utántánc következett, amely a legjobb hangulatban a hajnali órákig tartott.

A Rezső-laktanya kibővítése. A közös hadsereg újabb felszerelése folytán a kaszárnyákat több helyütt ki kell bővíteni. Így kibővítik a nagybecskereki Rezső-laktanyát is, hogy a tábori konyha felszereléseit el lehessen helyezni. A kibővítéssel kapcsolatos helyszíni szemle e hó 25-ikén délelőtt 9 órakor lesz a laktanyában a hadtestparancsnokság, a vármegye, a város és az államépítészeti hivatal kiküldötteinek részvételével.

Ma-hazárlat. Deizinger Ignác járási állatorvos Szerbaradácson konstatálta, hogy a réti legelőn 2 drb. szarvasmarha lépfenében elhullott, miert is a szokásos zárlat elrendelésére vonatkozó intézkedéseket megtette.

A nagy haj. A: Gyönyörű haja van Irmának. Ha leereszti, hát a sarkát veri.

B: Az semmi. Annáé, ha leereszti, mindjárt a földre esik.

Gyikosság két fillér miatt. Mint Panjszováról jelentik, ott a múlt héten Sztojanovics Fado és Manaszé két fillér miatt összeveszték Orizán Miklós cukorkaárulóval s ezt úgy összeszúrták, hogy sebeibe behalt. A gyilkosokat letartóztatták.

Színház, művészet.

Az őszi színiévad. A nagybecskereki őszi színiévad iránt a közönség körében igen élénk az érdeklődés, úgy, hogy Leóvey titkár már az összes alsó páholyokat, valamint az első emeleti páholyok egy részét is bérbeadta már. A zárt-szék-bérlet is igen jól áll s már eddig több mint husz bérletet kötött meg Leóvey. A páholy-bérlek a következők:

Alsó páholy. (Bal.) 1. Botka Béla főispán, 2. Steinitzer Géza, 3. Wattay-Pelbárt Endre, 4. Mayer Aurél és Billitz Béla, 5. Gáspár Ernő, 6. Mesznik Imre és Lowieser Imre, 7. Napholz Jenő, 8. Dr. Mangold Samu, 9. Dr. Haidegger Lajos.

Jobb: 1. Jankó Ágoston alispán, 2. Vinczehidó Ernő, 3. Grünbaum Frigyes, 4. Szilágyi Lajos, 5. Szilágyi Gyula, 6. dr. Tóth László, 7. özv. Wachtel Leoné, 8. Grósz Géza, 9. Schvarcz Lajos.

I. emeleti páholy: Dr. Mihálovics Ödön (családi páholy). Balra: 1. dr. Perisics Zoltán polgármester. Jobbra: 1. Kéler Ákos és Poroszkay Béla. 8. Kertész Márk.

TÁVIRATOK

A válság.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, Wekerle Sándor miniszterelnök a mai délutáni órákban, vagy legkésőbb holnap reggel külön kihallgatáson jelenik meg a királynál. A bécsi jelentés azt mondja, hogy még ezen a kihallgatáson sem várható döntés.

Justhék nem engednek.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Justh Gyula, a képviselőház elnöke az aradi Kossuth-ünnep alkalmával egy újságíró előtt kijelentette, hogy az önálló bank ügyében semmi esetre sem engednek s Kossuth ellenére sem adják föl álláspontjukat és ha kell, ellenzékbe mennek. Sokkal többen leszünk — mondotta — mint hiszik és elegendő leszünk ahhoz, hogy a megalkuvást megakadályozzuk.

Az aradi bankgyűlés.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” ered. távirata.) Az aradi Kossuth-szobor leleplezése után tegnap megtartotta Aradon az alföldi függetlenségi párt nagygyűlését, amelyen újra megalakították az aradmegyei függetlenségi pártot. Ugyanekkor volt a bankgyűlés, amelyen Holló Lajos beszélt először, ismert érveivel hardoskodott az önálló bank mellett, hangoztatva, hogy az önálló bankot még a

királyi abszolútizmus sem fogja megakadályozni. Utána Éber Antal beterjesztette a határozati javaslatot, amely az önálló banknak 1911-re, az önálló vámterületnek pedig 1917-re való létesítését követeli. A határozati javaslatot egyhangulag elfogadták. A gyűlés után ebéd volt, amelyen természetesen több felkészítő hangzott el. Fővárosi politikai körökben ma az a vélemény, hogy az aradi bankgyűlés erősen befolyásolta a politikai helyzetet.

A bank és a készfizetések.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A „Neue Freie Presse” legutóbbi számában vezetőhelyen foglalkozik a bankkérdéssel. A cikk elmondja, hogy annak idején, midőn Bosznia annexiója miatt a monarchia konfliktusba keveredett, bebizonyosodott, hogy a közös bank ilyen veszedelmek esetén biztos támpontul szolgál a monarchiának s azóta még rendíthetetlenebbé vált a koronának az a meggyőződése, hogy a közös bankot ugyanis mint védelmi eszközt minden körülmények között fenn kell tartani.

A legközelebbi minisztertanács.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti táv.) Mint illetékes forrásból jelentik, a legközelebbi miniszteri értekezlet alighanem csütörtökön lesz, Kossuth Ferenc lakásán, vagy ha a gyöngélkedő kereskedelmi miniszter állapota annyira javul, a miniszterelnöki palotában. Ez a minisztertanács lesz hivatva megkonstruálni azt az új alapot, amelyen a kibontakozási akciót keresztül lehet vinni. Hogy ez az új alap egyáltalán megteremthető-e, az még a jövő titka.

A kormány kibontakozási terve.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A függetlenségi párt hivatalos lapja a kormány kibontakozási tervével foglalkozván, a többek közt ezeket írja:

„Számaltanszor megmondottuk már s most újból hangsúlyozzuk, hogy a kormánynak nincs kibontakozási terve és az eddigi tanácskozások során nem is kínálkozott olyan alap, amelyen a kabinet szolidáris álláspontra helyezkedhet volna. Az eddigi tárgyalások s Wekerle miniszterelnök bécsi tanácskozásai is azt a célt szolgálják, hogy egyelőre azokat a hatalmas és általános akadályokat hártásák el, amelyek egyáltalában kizárnak minden konszolidációs irányzatot. És csak ha ezek az általános, de feltétlen akadályok megszűntek, akkor kerülhet a sor arra, hogy egy az időközben kialakult új körülmények által adott ujalapu kibontakozási tervet építsen s tervére nézve szolidáris megállapodást létesítsen a magyar kormány. Ez lesz a tárgya a jövő hét közepén tartandó minisztertanácsnak. Ma azonban, a mikor még az idevonatkozó előkészítési munka is csak kezdetleges stádiumban van, tisztára szalmacsépelés bármilyen kibontakozási tervről, vagy akcióról beszélni. Erre a helyzet, amely amugy is a legsivárabb és a legkevésbé biztatott képet mutatja, igazán nem alkalmas.”

Az aradi Kossuth-szobor leleplezése.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti táv.) Mint Aradról sürgönyzik, ott tegnap leleplezték le nagy ünnepiességgel Kossuth Lajos szobrát. Bár kedvezőtlen esős idő volt, mégis vagy huszezer főre menő közönség vett részt a leleplezésen. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a kormány képviselőjében szombatra éjjel érkezett Aradra, ahol reggelig szalonkocsijában maradt. Reggel a képviselők üdvözölték, majd 10 óra előtt a szoborhoz hajtatott. A leleplező ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött s Barabás Béla mondott ünnepi beszédet, ami közben a szoborról lehullott a lepel. Utána Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter beszélt, válaszolva Kossuth Lajos működését és hatását, majd hangoztatta, hogy amíg a magyar Kossuth Lajos emlékét tiszteletben tartja, addig nem fog kihálni a vágyódás a nemzetből, hogy Magyarország független legyen. Ezután Justh Gyula a képviselőház koszoruját tette le a szoborra, minden politikálás nélkül, majd Károlyi Mihály gr.

főispán a főrendiház koszoruját, Holló Lajos pedig a függetlenségi párt koszoruját helyezte el. Végül a többi küldöttségek, testületek koszoruzták meg a szobrot. A szobor leleplezés után Kossuth Ferenc visszahajtatott a pályaudvarra és déli 12 órakor Budapestre utazott.

A német kancellár Bécsben.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből jelentik, Beethmann-Hollweg német birodalmi kancellár tegnap este a nyugati pályaudvaron Münchenből Bécsbe érkezett s ma délelőtt 11 órakor külön kihallgatáson jelent meg a királynál s ugyancsak ma este részt fog venni Schönbrunnban az udvari ebéden, amely szűkebb keretű lesz.

Munkásbiztosítási egyezményünk Olaszországgal.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Rómából sürgönyzik, ott tegnap írták alá Magyarország és Olaszország között kötött munkásbiztosítási egyezményt. A magyar kormány részéről az egyezményt Szterényi József államtitkár írta alá, akinek tiszteletére Tittoni külügyminiszter ebédet is adott.

Határidő-üzlet.

Budapest, szept. 20. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: Buza (októberre) 27.76 — — Buza (áprilisra) 27.90 — — Rozs (októberre) 19.40 — — Zab (októberre) 14.84 — — Tengeri (októberre) 14.18 — —

A készáru jegyzése a tőzsdén.

	kilós	ára 100 kg.	kilós	ára 100 kg.
Buza	75	—	79	28.10—28.50
Tiszavideki	76	—	80	28.20—28.70
„	77	27.50—27.75	81	—
„	78	27.70—28.20	82	—
Fejérmegyei	75	—	79	27.80—28.20
„	76	—	80	28.20—28.40
„	77	27.30—27.60	81	—
„	78	27.30—27.80	82	—
Pestvidéki	75	—	79	27.90—28.20
„	76	—	80	28.10—28.55
„	77	27.60—27.70	81	—
„	78	27.60—27.90	82	—
Bánsági	75	—	79	28.20—28.25
„	76	—	80	28.20—23.55
„	77	27.50—27.75	81	—
„	78	27.70—28.20	82	—
Bácskai	75	—	79	28.10—28.50
„	76	—	80	28.20—28.70
„	77	27.50—27.75	81	—
„	78	27.70—28.20	82	—
Rozs I. rendű uj	—	—	—	18.95—19.15
„ középminőségű uj	—	—	—	18.75—18.85
Árpa takarmány I. rendű	—	—	—	14.35—14.65
„ II. rendű	—	—	—	14.20—14.20
Zab I. rendű	—	—	—	15.20—15.40
„ II. rendű	—	—	—	14.60—15.40
Tengeri belföldi uj	—	—	—	15.20—15.40

Feladás szerkesztő: SOMFAI IANOS.

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1909. május hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:

Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 28 p.
Pancsováról: délután 5 óra 15 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5:50 óra
Szegedről: (motorkocs) d. e. 9 óra 47 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:

Zombolyáról, Verseczről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon regge 6 óra 30 perc.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p délután 4 óra 10 perc, este 9 óra 02 perc.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:

Pancsovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 6 óra 43 p
Szegedre: (motorkocs) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:

Zombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 15 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Pancsova és Alibunárra reggel 3 óra 33 perc.
Zombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 2 óra 26 p délelőtt 11 óra 55 p., délután 5 óra 25 perc.
Módosra minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e 11 óra 38 perc.
Módosról—Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasár napon 2 óra 10 p. délután.
Temesvárról—Módosig: minden kedden, pénteken és vasár napon indul Temesvárról 11 óra délelőtt.
Módosról—Zombolyára: minden kedden, pénteken és vasár napon délután 2 órakor.
Zombolyáról—Módosra: minden kedden, pénteken és vasár napon délután 5 óra 20 perc.

